

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 18SKomp/2/2022
Identifikačné číslo súdneho spisu: 9622200150
Dátum vydania rozhodnutia: 25. 01. 2023
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Pavol Naď
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2023:9622200150.1

Uznesenie

Kompetenčný senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky zložený z predsedu senátu JUDr. Pavla Naďa a členov senátu JUDr. Eleny Berthotyovej, PhD., Mgr. Dušana Čima (sudcu spravodajcu), JUDr. Jaroslavy Fúrovej, JUDr. Nory Halmovej, JUDr. Jany Haluškovcej, Mgr. Michala Novotného a prof. JUDr. Juraja Vačoka, PhD., v kompetenčnom spore medzi Sociálnou poisťovňou a Okresným súdom Košice II, vo veci žalobkyne F. J., nar. XX. P. XXXX, trvale bytom v A., Q. XXX/X, proti žalovanej Sociálnej poisťovni, so sídlom v Bratislave, Ul. 29. augusta 8, IČO 30 807 484, o priznanie a výplatu doplatku vdovského dôchodku, vedenej na Sociálnej poisťovni - ústredí pod č. XXX XXX XXXX X a predtým na Okresnom súde Košice II pod sp. zn. 20C/14/2022, takto

rozhodol:

Na prejednanie veci je daná právomoc Sociálnej poisťovne.

odôvodnenie:

1. Žalobou došlou Okresnému súdu Košice II 23. marca 2022 sa žalobkyňa domáha na žalovanej priznania a výplaty jednorazového doplatku vdovského dôchodku za obdobie od 27. januára do 26. júla 2021 v sume 1.198 € (199,80 € x 6 mesiacov).

2. Okresný súd Košice II uznesením z 25. apríla 2022 č. k. 20C/14/2022 - 5 zastavil konanie a postúpil vec Sociálnej poisťovni - ústrediu, majúc za to, že vzhľadom na predmet sporu, ktorým je priznanie a výplata doplatku vdovského dôchodku, teda nárok na dôchodkovú dávku, tu s poukazom na ustanovenia §§ 1 až 4, 9 a 10 a § 161 ods. 1 a 2 Civilného súdneho poriadku (zákona č. 160/2015 Z. z. v znení neskorších predpisov, ďalej tiež len „CSP“) a § 74 ods. 1, § 172 ods. 1 a 3 a § 179 ods. 1 písm. a/ bodu 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej tiež len „zákon o sociálnom poistení“) nie je daná právomoc súdu, ale ústredia Sociálnej poisťovne (žalovanej).

3. Sociálna poisťovňa nato s takýmto postúpením veci vyslovila nesúhlas a podaním z 19. júla 2022 adresovaným a aj došlým najskôr Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „NS“), rovnaký deň a následne Najvyššiemu správneému súdu Slovenskej republiky (ďalej tiež len „NSS“) 8. augusta 2022 predložila vec na rozhodnutie podľa § 10 ods. 2 CSP, citujúc viaceré ustanovenia CSP, zákona o sociálnom poistení a tiež Správneho súdneho poriadku (zákona č. 162/2015 Z. z. v znení neskorších predpisov, ďalej tiež len „SSP“) a namietajúc tým, že o žiadosti žalobkyne o priznanie jednorazového doplatku k vdovskému dôchodku za obdobie od 27. januára 2019 do 26. júla 2019 už bolo rozhodnuté (zamietnutím žiadosti rozhodnutím ústredia z 21. septembra 2021, ktoré riaditeľ Sociálnej poisťovne na odvolanie žalobkyne ďalším rozhodnutím z 21. decembra 2021 potvrdil a odvolanie v celom rozsahu zamietol) a ona (Sociálna poisťovňa) po riadnom doručení prvostupňového i druhostupňového rozhodnutia žalobkyni nedisponuje informáciou o ich napadnutí správnu žalobou.

5. Kompetenčný senát zriadený podľa § 11 CSP preto prejednal predložený (kompetenčný) spor ako spor o právomoc, ktorý vznikol medzi súdom a iným orgánom podľa § 10 ods. 2 CSP.

6. Podľa § 3 CSP súdy prejednávajú a rozhodujú súkromnoprávne spory a iné súkromnoprávne veci, ak ich podľa zákona neprejednávajú a nerozhodujú iné orgány.

7. Podľa § 4 CSP iné spory a veci prejednávajú a rozhodujú súdy, len ak to ustanovuje zákon.

8. Osobitnou podkategóriou právomoci súdov sú veci, ktoré sú ustanovené v Civilnom mimosporovom poriadku (v zákone č. 161/2015 Z. z. v znení neskorších predpisov, ďalej len „CMP“) a ktoré podľa § 1 CMP súdy prejednávajú a rozhodujú v civilnom mimosporovom konaní.

9. Podľa § 1 ods. 1 zákona o sociálnom poistení tento zákon vymedzuje sociálne poistenie, upravuje rozsah sociálneho poistenia, právne vzťahy pri vykonávaní sociálneho poistenia, organizáciu sociálneho poistenia, financovanie sociálneho poistenia, dozor štátu nad vykonávaním sociálneho poistenia, konanie vo veciach sociálneho poistenia a konanie vo veciach vymáhania pohľadávok.

10. Podľa § 74 zákona o sociálnom poistení (inak ustanovenia zaradeného do tretej hlavy prvej časti zákona s názvom „Dôchodkové dávky“) vdova má nárok na vdovský dôchodok po manželovi, ktorý a/ ku dňu smrti bol poberateľom starobného dôchodku, invalidného dôchodku alebo mal nárok na predčasný starobný dôchodok, b/ ku dňu smrti splnil podmienky nároku na starobný dôchodok alebo získal počet rokov dôchodkového poistenia na nárok na invalidný dôchodok, alebo c/ zomrel v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania (odsek 1); vdova má nárok na výplatu vdovského dôchodku počas dvoch rokov od smrti manžela (odsek 2) a po uplynutí obdobia uvedeného v odseku 2 má vdova nárok na výplatu vdovského dôchodku, ak a/ sa stará o nezaopatrované dieťa, b/ je invalidná z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70% alebo c/ vychovala aspoň tri deti, d/ dovŕšila vek 52 rokov a vychovala dve deti, e/ dovŕšila vek 57 rokov a vychovala jedno dieťa, f/ dovŕšila dôchodkový vek (odsek 3).

11. Podľa § 172 zákona o sociálnom poistení na konanie vo veciach sociálneho poistenia sa nevzťahuje všeobecný predpis o správnom konaní a všeobecný predpis o správnom konaní sa nevzťahuje ani na konanie vo veciach starobného dôchodkového sporenia v rozsahu upravenom týmto zákonom [odsek 1]; v konaní vo veciach sociálneho poistenia a vo veciach starobného dôchodkového sporenia v rozsahu upravenom týmto zákonom rozhoduje o právach a povinnostiach účastníkov právnych vzťahov sociálneho poistenia a účastníkov právnych vzťahov starobného dôchodkového sporenia v rozsahu upravenom týmto zákonom Sociálna poisťovňa a v konaní vo veciach osobitného sociálneho poistenia rozhoduje Sociálna poisťovňa v rozsahu podľa osobitného predpisu [odsek 2 vrátane odkazu poznámkou č. 89a na zákon SNR č. 564/1991 Zb. o obecnej polícii v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov]; konanie vo veciach podľa odseku 1 je a/ konanie v dávkových veciach sociálneho poistenia (ďalej len "dávkové konanie") a b/ iné konanie (ďalej len "nedávkové konanie") [odsek 3] a predmetom dávkového konania je rozhodovanie o dávkach [odsek 4].

12. Napokon podľa § 179 zákona o sociálnom poistení do pôsobnosti ústredia patrí (o. i.) rozhodovať v prvom stupni o dôchodkových dávkach, o zvyšovaní príplatku za štátnu službu k dôchodku podľa osobitného predpisu, o úrazovej rente a o pozostalostnej úrazovej rente [odsek 1 písm. a/ bod 1].

13. Kompetenčný senát už vo svojej judikatúre zdôraznil, že pre vymedzenie pojmu súkromnoprávneho sporu a súkromnej veci v zmysle § 3 CSP nie je primárne rozhodujúci petit žaloby (návrhu), ale zásadne príslušná hmotnoprávna úprava právneho vzťahu, z ktorého vznikajú či majú vzniknúť práva alebo povinnosti, ktoré sú predmetom sporu v danej veci (tu porovnaj napr. uznesenia sp. zn. 1 SKomp 2/2021, 1 SKomp 3/2021 a 1 SKomp 6/2021).

14. Ak potom primárny pôvod úpravy posudzovaného právneho vzťahu spadá do sféry verejného práva (ako je to aj v predloženej veci), pre rozlíšenie, či v konkrétnej veci je daná právomoc súdu alebo iného orgánu a ak súdu, či správneho alebo iného (tu rozumej civilného súdu konajúceho podľa CSP) je rozhodujúce, či požiadavka uplatnená žalobou predmetovo spadá alebo naopak nespadá do rámca vymedzeného v ustanovení § 6 SSP a či tu už je rozhodnutie alebo iný zásah niektorého z orgánov spadajúcich pod definíciu v § 4 SSP, ktorý by sa mohol stať predmetom prieskumnej právomoci súdu v správnom súdnictve.

15. Pri nazeraní na analyzovaný právny vzťah aj z tohto uhla pohľadu treba potom považovať za rozhodujúce, že v predloženej veci sa žalobkyňa nedomáha revízie rozhodnutia žalovanej o zamietnutí jej žiadosti o priznanie doplatku vdovského dôchodku za obdobie uvádzané žalovanou (pri určitej miere zjednodušenia za prvý polrok 2019) a ani uloženia povinnosti na zaplatenie takejto či akejkolvek inej už právoplatne priznanej a len nevyplatenej (zadrživanej) dávky sociálneho poistenia a rovnako ani preskúmania žiadneho opatrenia či iného zásahu žalovanej, nemajúceho povahu rozhodnutia. Rovnako tu nejde ani o požiadavku na ochranu pred nečinnosťou žalovanej (o aký prípad by šlo napríklad vtedy, ak by žalovaná bezdôvodne otáľala s vydaním rozhodnutia v dôchodkovej veci, hoci by na jeho vydanie boli splnené všetky právom predpokladané podmienky), v tomto prípade však evidentne len preto, že žalovaná pri odôvodňovaní svojho nesúhlasu s postúpením jej veci súdom podľa všetkého prehliadla, že požiadavka žalobkyne uplatnená žalobou sa týka iného, než už vydanými zamietajúcimi rozhodnutiami krytého obdobia. Ide tu tak o požiadavku na konanie v inej než súkromnoprávnej veci, v ktorej právomoc na jej prejednanie súdu (v plnej jurisdikcii) nezveril žiaden zákon a nemôže tak byť daná právomoc civilného súdu na jej prejednanie podľa § 3 ani § 4 CSP. Pre nedostatok rozhodnutia žalovanej napadnuteľného správnu žalobou a aj pre nedostatok jej nečinnosti (za ktorú nemožno považovať samotnú žalobu smerujúcu k prejednaniu nového nároku - nech aj čo len do obdobia - dosiaľ neprejednaného žalovanou v dôsledku zjavného omylu v tom, čo je predmetom konania) nie je daná ani právomoc správneho súdu a ak sa žalobou v tejto veci nesleduje len prinútenie žalovanej k splneniu jej povinnosti vyplatiť žalobkyňi už priznaný doplatok k vdovskému dôchodku, ale aj samotné priznanie takéhoto doplatku (mimo akúkoľvek pochybnosť spadajúceho pod pojem „dávka“), názor Sociálnej poisťovne (žalovanej z konania pred súdmi) o nedostatku jej právomoci na prejednanie takejto veci nebol udržateľný.

16. Ak na prejednanie takejto veci v zmysle už uvedeného vyššie nie je (nemôže byť) daná právomoc správneho ani iného súdu, logickým dôsledkom takejto úvahy musí byť, že na jej prejednanie má naopak právomoc práve s postúpením nesúhlasiača Sociálna poisťovňa. Kompetenčný senát preto po vyriešení si predbežnej otázky neopodstatnenosti nesúhlasu s postúpením veci rozhodol spôsobom uvedeným vo výroku tohto svojho uznesenia.

17. Rozhodnutím kompetenčného senátu sú súdy a orgány verejnej moci (vrátane oboch strán podieľajúcich sa na vzniku kompetenčného sporu v prejednávanej veci) viazané (§ 11 ods. 1 veta druhá CSP).

18. Toto rozhodnutie prijal kompetenčný senát pomerom hlasov 8 : 0 (§ 3 ods. 10 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov).

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu n i e j e prípustný opravný prostriedok.